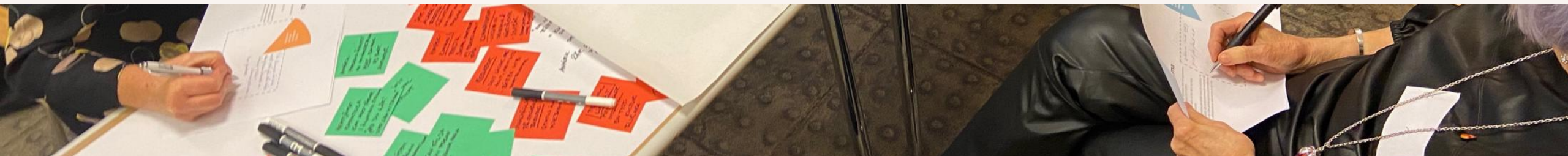

Samarbete mellan Utredningen om en äldreomsorgslag och medicinsk kompetens i kommunerna (S2020:16) och Hälsolabb

- ett exempel på ett designdrivet och användarcentrerat arbete för att ta fram ny policy

EXPERIO LAB
SVERIGE

CENTRUM FÖR TJÄNSTEFORSKNING
CTF | SERVICE RESEARCH CENTER

Samhällsnytta
KARLSTADS UNIVERSITET SAMHÄLLSNYTTA AB

li.u LINKÖPING
UNIVERSITY

Om uppdraget

Hälsolabb har tillsammans med utredningen tagit fram förslag på områden för en nationell plan för vård och omsorg.

Arbetet har skett i en samskapande process med äldre personer och dess anhöriga, medarbetare, chefer och ledare från kommun och region samt myndighetsrepresentanter.

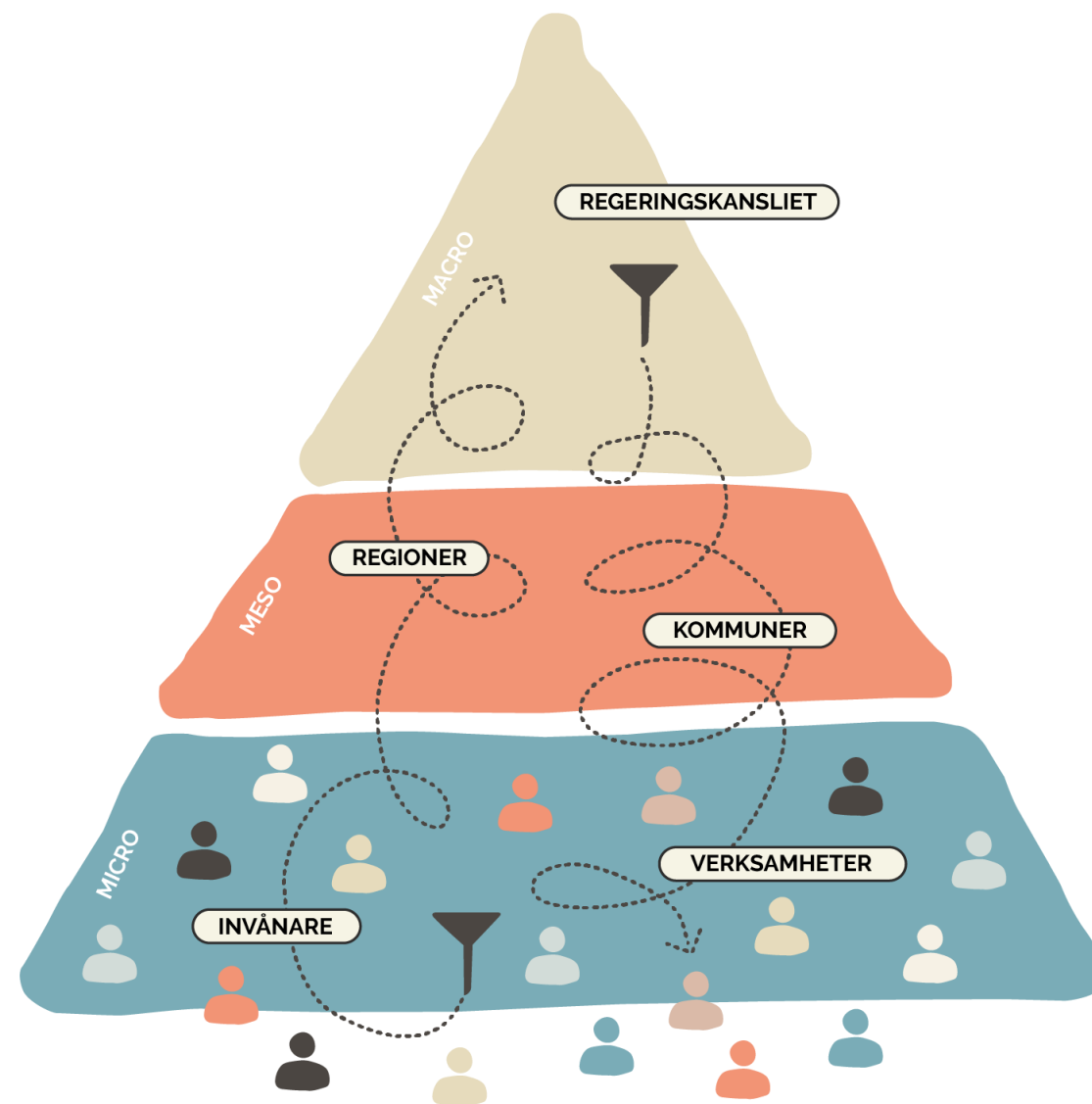
Samarbetet har skett med tre piloter: regioner och kommuner i Värmland, Örebro och Kronoberg.

CENTRUM FÖR TJÄNSTEFORSKNING
CTF | SERVICE RESEARCH CENTER

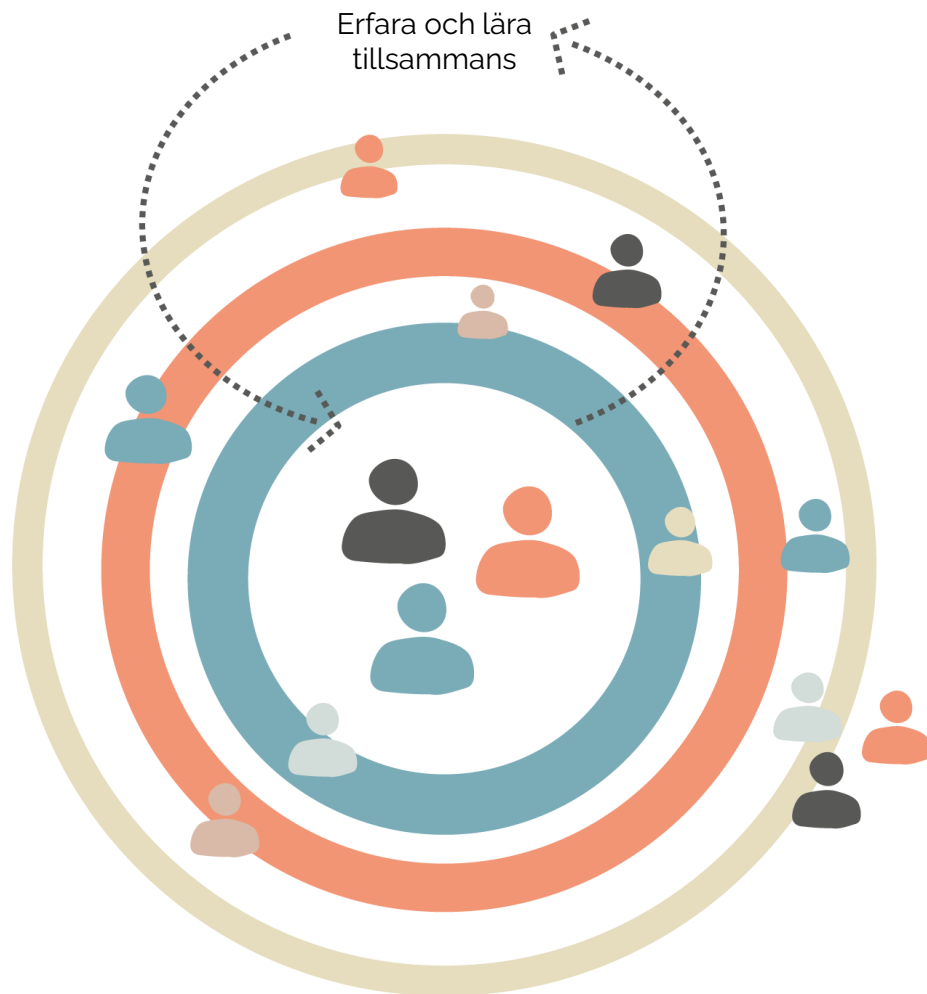
Samhällsnytta

KARLSTADS UNIVERSITET SAMHÄLLSNYTTA AB

* Detta är ett arbetsnamn, kommer ändras i slutversion

Metod: Personcentrerad policyutveckling, principer och process

Utforska policyutveckling där både användare och lokal, regional och nationell nivå samverkar

Principer för en samskapande policyprocess:

1. Involvera användarna som en aktiv del i arbetets olika faser, utgå från deras behov och resurser.
2. Utgå från ett systemperspektiv och samla och involvera de aktörer som finns runt användaren.
3. Skapa förståelse för den lokala kontexten som de nya förslagen kommer att påverka.

En användardriven nationell plan för vård och omsorg

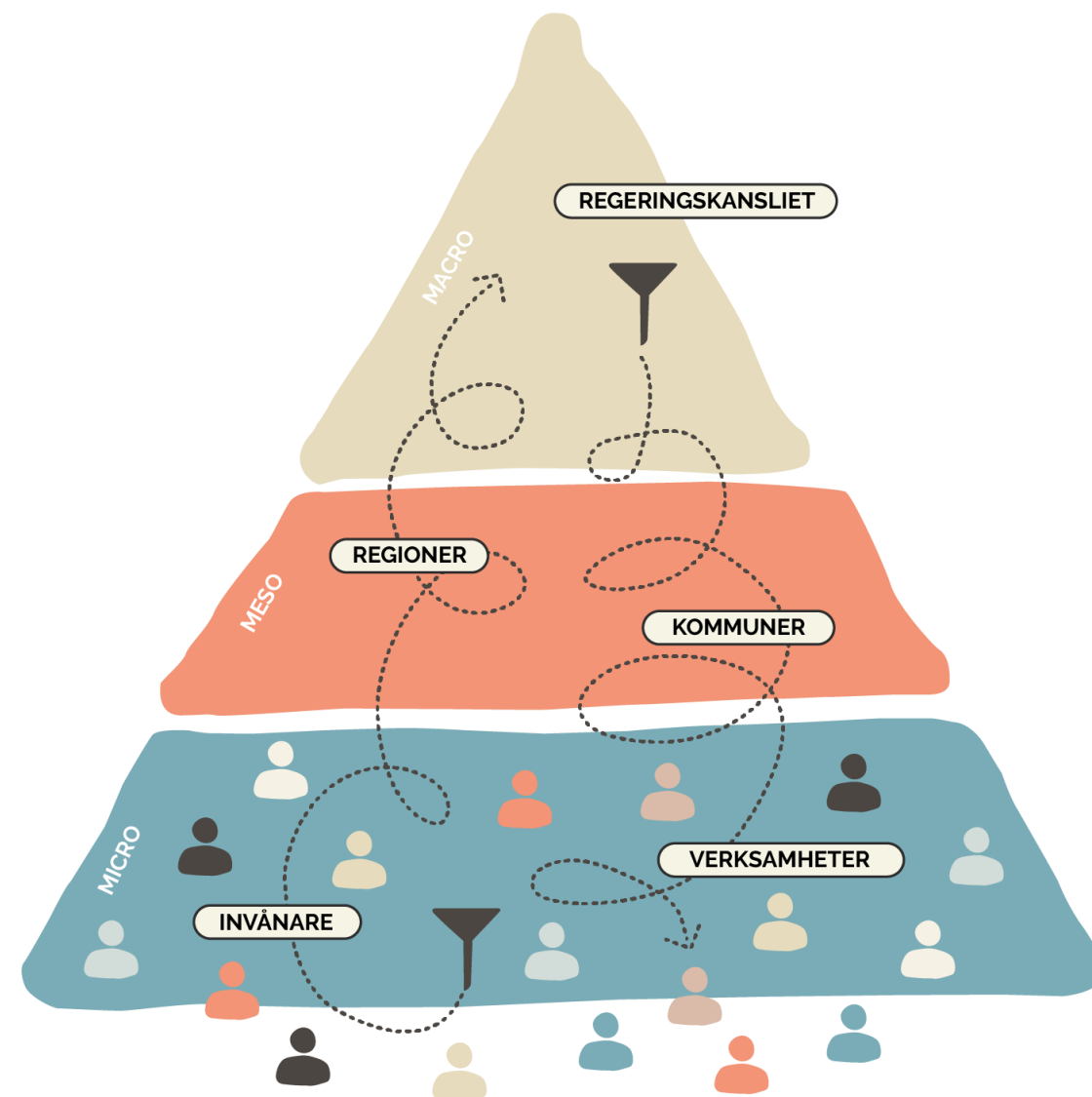
System och aktörer

Systemet med aktörer centralt för målgruppen:

Makro: Nationell nivå; Regeringskansliet och myndigheter

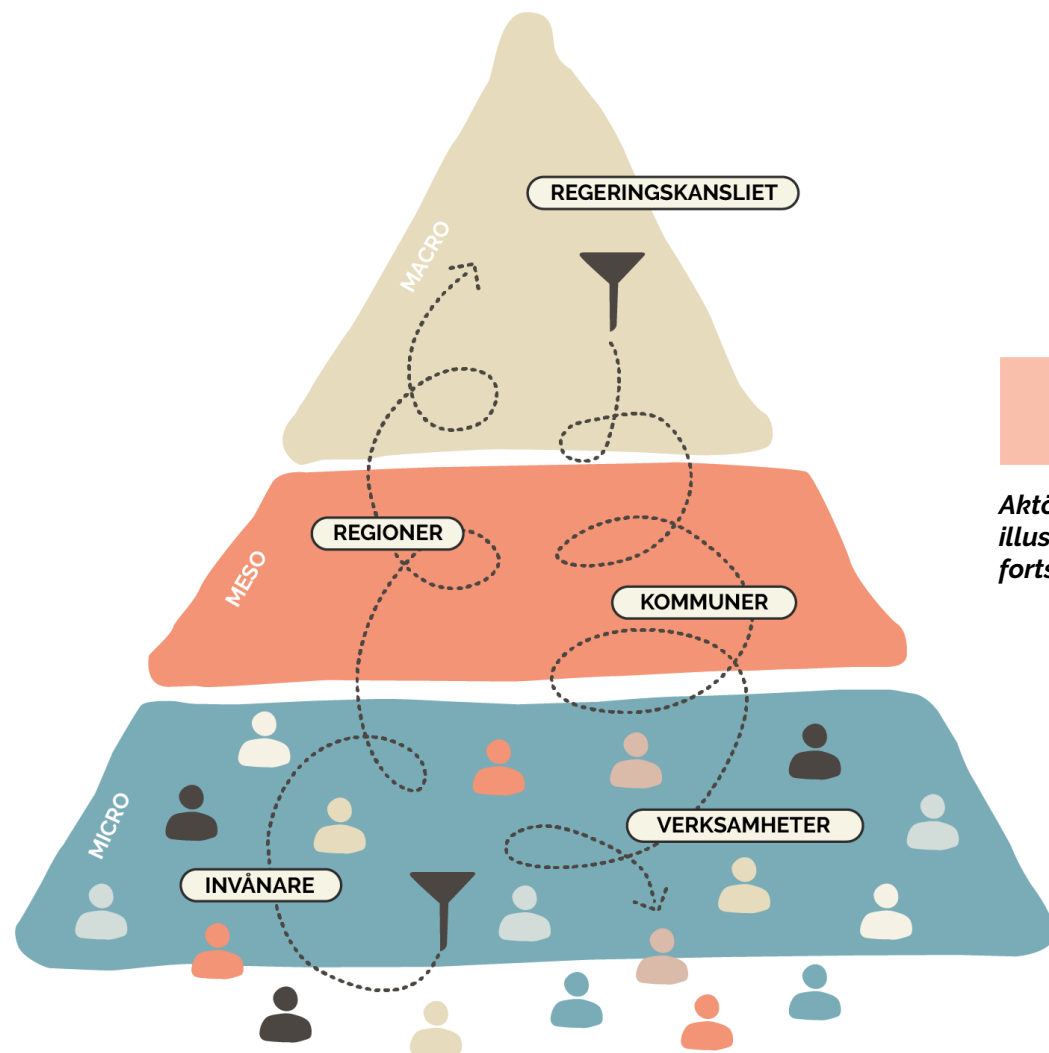
Meso: Chefer och ledningsstrukturer från kommun och region

Mikro: Äldre och deras anhöriga samt professionella närmast målgruppen; undersköterskor, sjuksköterskor, arbetsterapeuter, läkare och biståndshandläggare m.fl.

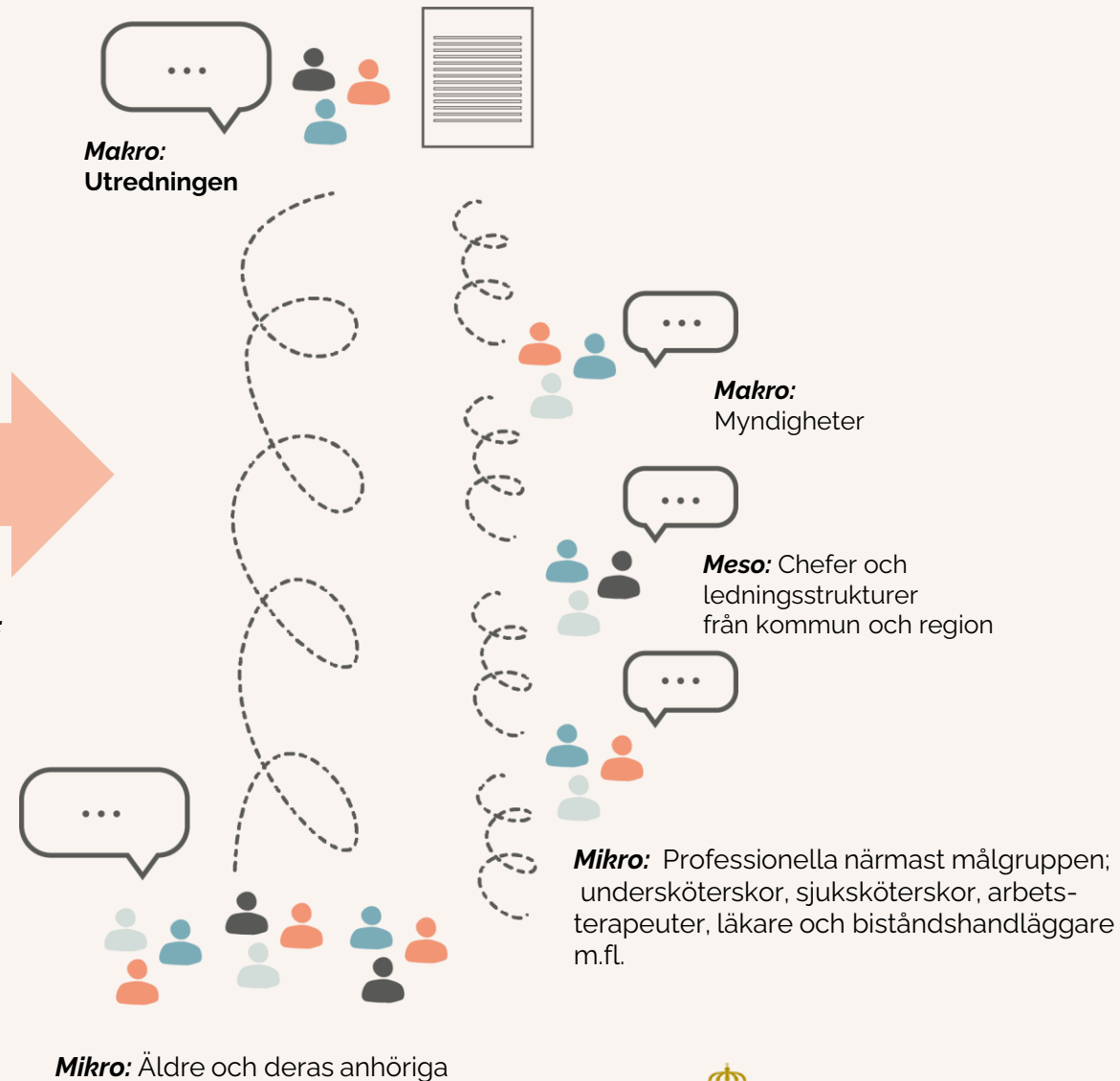

En användardriven nationell plan för vård och omsorg

System och aktörer

Aktörerna i systemet
illustreras
fortsättningsvis såhär:

Användardriven policyutveckling

Process och metod

Förberedelser

Förstå utmaningen, kartlägga systemet, skapa en process, bjuda in målgrupp och aktörer att delta i processen

Steg 1

Ta fram värden tillsammans med erfarenhetsexperter genom djupintervjuer och workshops

Steg 2

Validering och vidareutveckling av värden från äldre och anhöriga med medarbetare i verksamheter, samt skapa förståelse för den lokala kontexten för den nationella vård och omsorgsplanen

Steg 3

Testa utredningens förslag genom prototyper. Hänsyn tas även till ett styrnings-, lednings-, uppföljningsperspektiv samt myndigheternas tillsynsperspektiv

Process

Äldreomsorgsuppdraget

Förberedelser

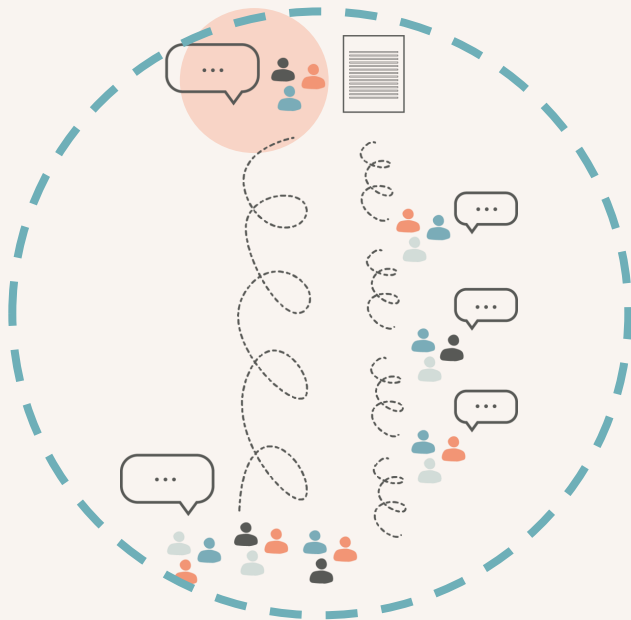
Steg 1

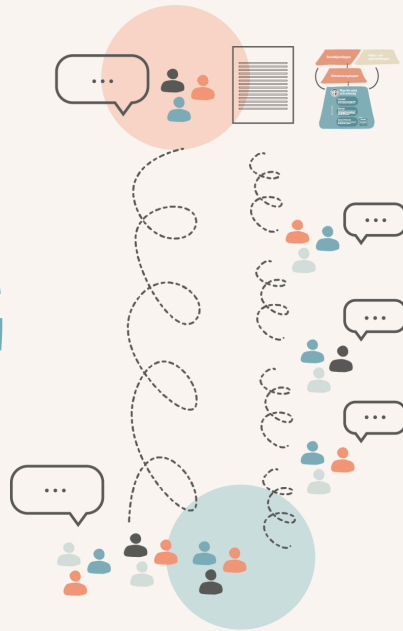
Steg 2

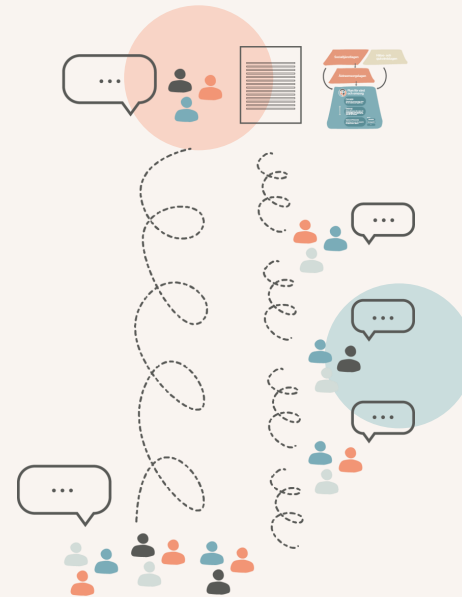
Steg 3

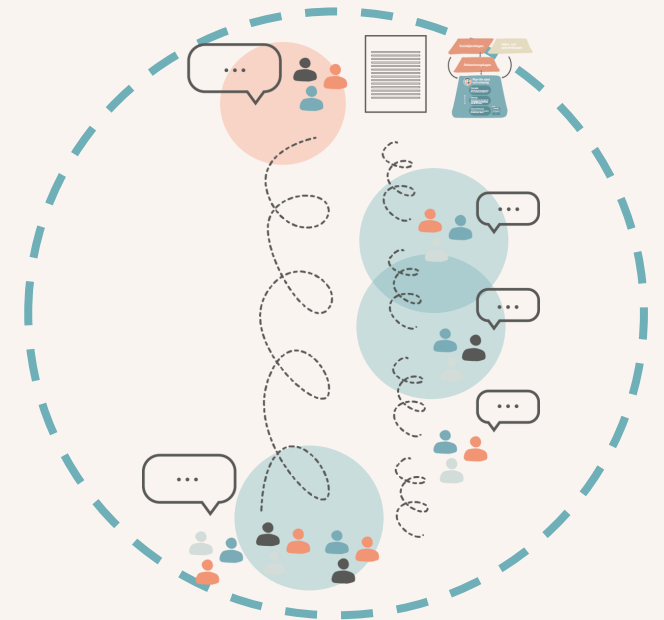
Hälsolabb och utredningen

Äldre personer och
dess anhöriga

Verksamhetsnära medarbetare
och chefer inom äldreomsorgen

Anhöriga, chefer och ledningspersoner
från kommun och region,
myndighetsrepresentanter

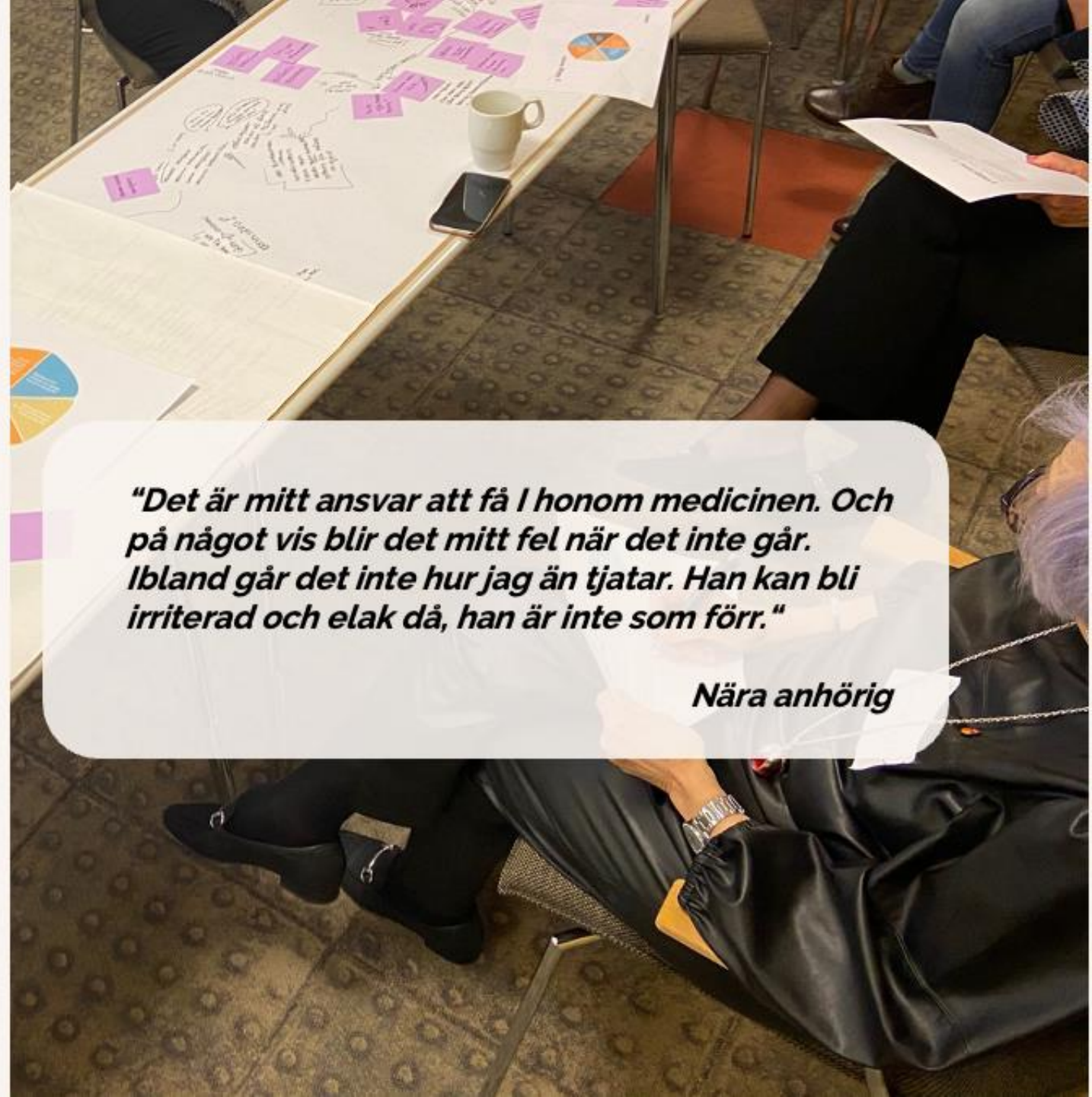
Steg 1

Ta fram en målbild tillsammans med erfarenhetsexperter

Djupintervjuer samt workshop med äldre personer och anhöriga. 36 intervjuer genomfördes och en workshop, 14 workshopdeltagare.

"Det är mitt ansvar att få I honom medicinen. Och på något vis blir det mitt fel när det inte går. Ibland går det inte hur jag än tjatar. Han kan bli irriterad och elak då, han är inte som förr."

Nära anhörig

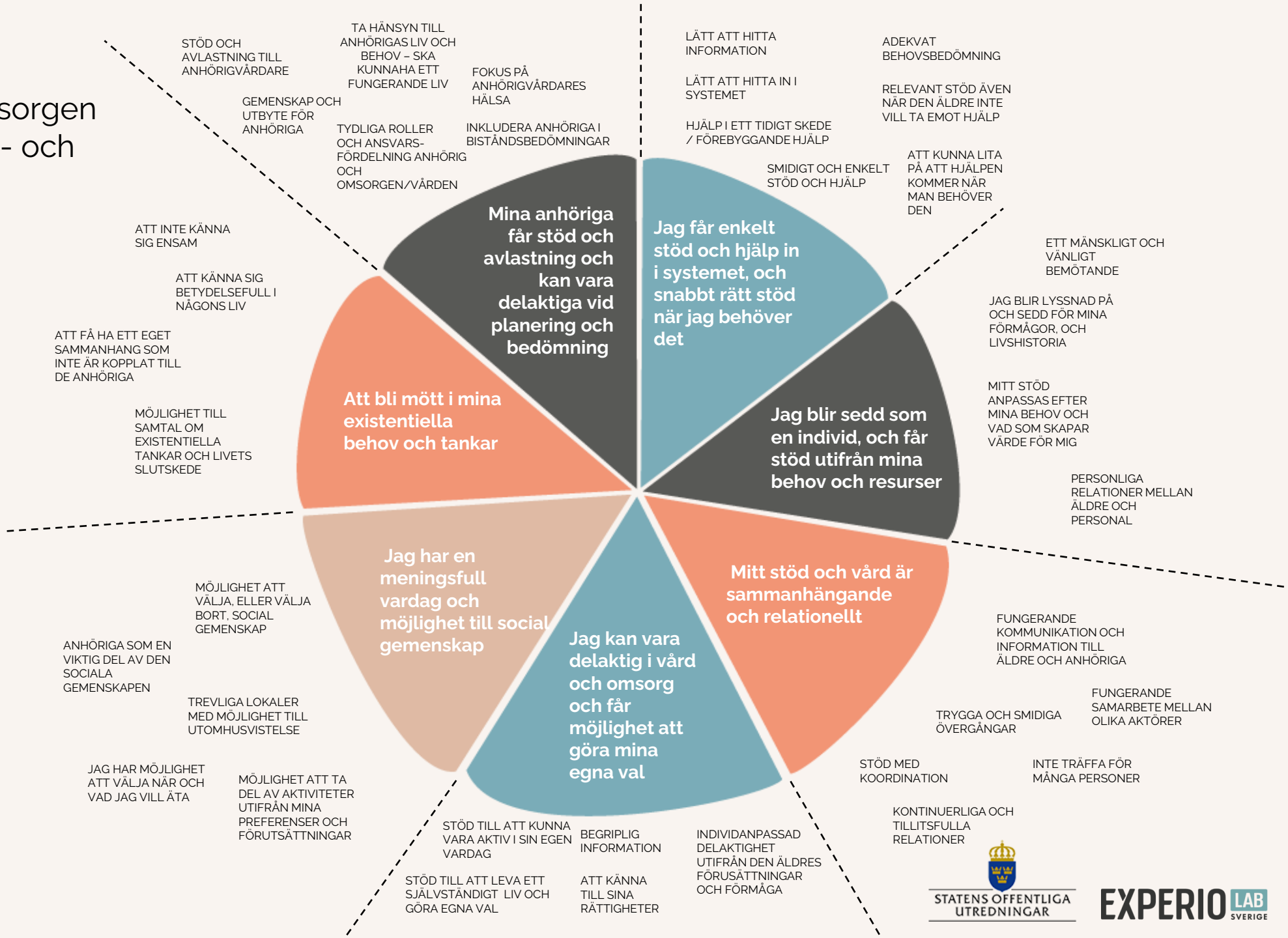
Analys – Utredningen och Hälsolabb

Utredningen och Hälsolabb har genomgående analyserat material från intervjuer och workshops. Utifrån lärdomarna kompletterades och justerades de värden som tagits fram.

Steg 1, Resultat

Värden som äldreomsorgen ska skapa ur ett äldre- och anhörigperspektiv

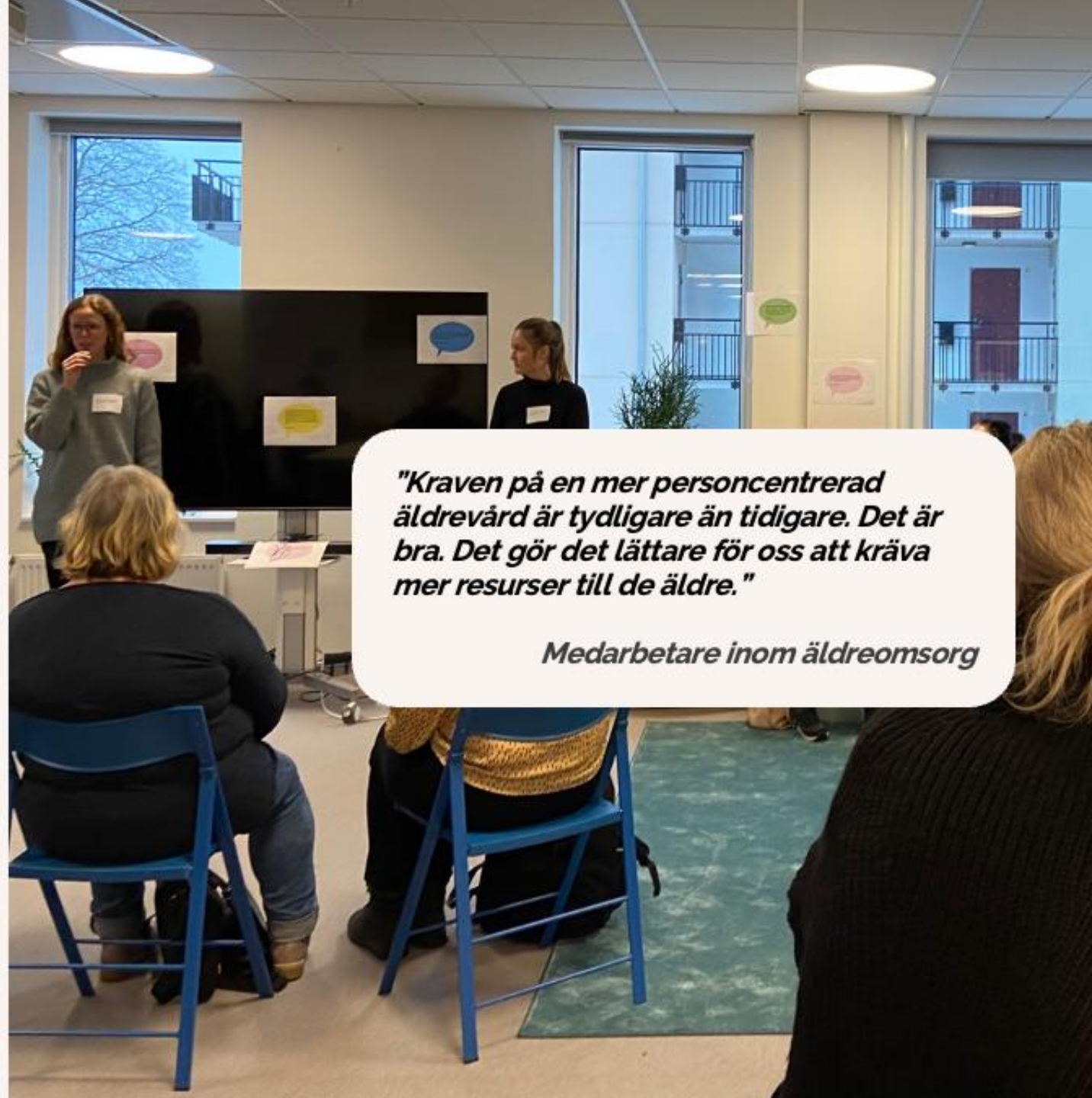

Steg 2

Validering och vidareutveckling av värden från äldre och anhöriga med medarbetare i äldreomsorg, samt skapa förståelse för den lokala kontexten för den nationella vård och omsorgsplanen

Workshop i piloterna Kronoberg, Karlstad och Örebro, ca 80 deltagare

"Kraven på en mer personcentrerad äldrevård är tydligare än tidigare. Det är bra. Det gör det lättare för oss att kräva mer resurser till de äldre."

Medarbetare inom äldreomsorg

Analys 2 och framtagande av prototyp

Utredningen och Hälsolabb analyserade resultatet från workshops med medarbetare i äldreomsorgen.

Analys och gemensamt skapande av:

- Validering av värden
- Prototyp för plan för vård och omsorg

Steg 2, Resultat från tre workshops

Analysen från workshops 2 visade:

- I stor utsträckning validerades värdena
- Det förebyggande, främjande och rehabiliterade perspektivet saknades, och att bibehålla sin förmåga och hälsa.
- Vikten av att planen blir till nytta för äldre personer och stöttar ett personcentrerat arbetssätt
- Önskemål kring att planen ska bidra till bättre samordning
- Flera olika planer kan skapa förvirring, och man önskade en vård- OCH omsorgsplan
- Planen även måste fungera för personer med nedsatt beslutsförmåga
- Planen kan bidra till likvärdighet i landet gällande äldreomsorgen
- Det fanns önskemål om detaljreglering av till exempel genomförande av planen, men även vissa farhågor kring detaljstyrning.

"Patienters mål ska styra, det ska vi ställa om på. Det är vi lite nyvakna kring. Och patientens mål behöver formuleras och det behöver vi hjälp med."

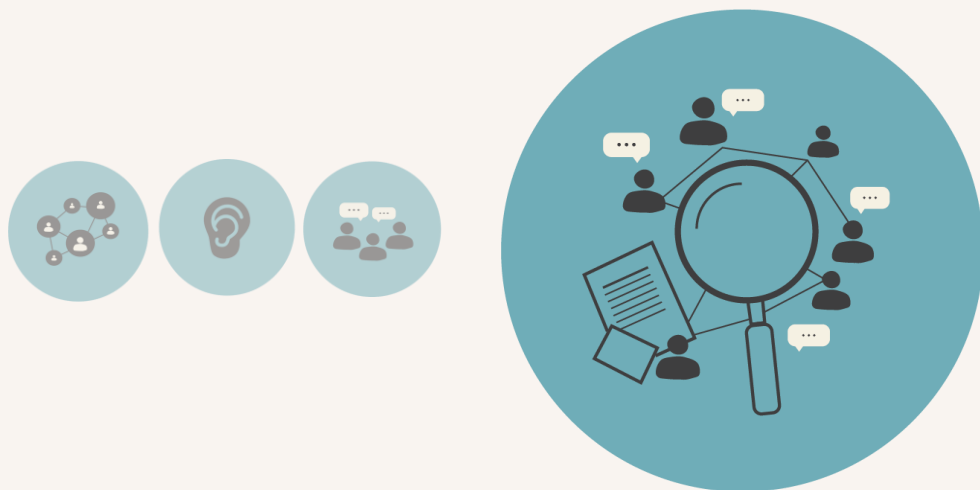
Verksamhetsnära medarbetare

Deltagarna hade ett antal önskemål kring utformningen av planen:

- Förtydliga uppdraget och vilka förväntningar som finns
- Planen ska kunna brytas ner på olika nivåer för olika professioner
- Behov av mål som följs upp och mäts, till exempel genom nyckeltal och indikatorer
- Utgå från nationella krav och bestämmelser, till exempel den nationella värdegrunden
- Bör beskriva hur:et för att vara användbar i verksamheten
- Stor efterfrågan på tydlighet:
 - Begränsa tolkningsutrymmet
 - Definiera centrala begrepp
 - Enkelt språk och kortfattad

"Jag har inga problem med ingrepp i det kommunala självstyret, det ska inte spela någon roll var du bor utan äldreomsorgen ska vara likvärdigt överallt"

Verksamhetsnära medarbetare

Steg 3

Testa utredningens förslag genom workshop

Workshops 3 i piloterna Kronoberg, Karlstad och Örebro med totalt ca 90 deltagare

Deltagare: Chefer på enhets-, områdes- och förvaltningsnivå, samordnare, myndighetsrepresentanter anhöriga till äldre och representanter från pensionärs- och anhörigföreningar

Ett utkast på modell eller prototyp för hur den nationella planen för vård och omsorg hör ihop med relaterad lagstiftning samt hur planen skulle kunna vara strukturerad.

Värdeskapande områden ur de äldres perspektiv kopplas till områden i nationell plan för vård och omsorg

Sju värden som äldreomsorgen ska skapa har tagits fram utifrån intervjuer och workshops med äldre och dess anhöriga. Utifrån dessa föreslås åtta områden i den nationella planen för vård och omsorg

Områden i nationell plan för vård och omsorg

- 1) Förebyggande, funktionsstödjande och hälsofrämjande
- 2) Tillgänglighet
- 3) Samordning och kontinuitet
- 4) Individanpassning och personcentrering
- 5) Självbestämmande och delaktighet
- 6) Stöd, avlastning och involvering av anhöriga/närstående
- 7) En meningsfull tillvaro
- 8) Trygg och säker vård och omsorg

Steg 3, Resultat från tre workshops

Analys av workshops 3 visade:

- De åtta områdena fångar in det mest väsentliga som bör ingå i den nationella planen
- Beskrivning av värdena behövs för att inte tappa kopplingen mellan de äldres erfarenheter och behov och de åtta områdena i planen
- Värdefullt att samla krav och riktlinjer från lagstiftningen i ett och samma dokument, även om planen i sig inte innehåller något nytt
- Det finns en viss förvirring kring begreppet plan – är det en plan för varje verksamhet eller ett strategidokument?
- Anhöriga efterfrågade att planen blir ett dokument som man kan vända sig till för att få en helhetsbild kring vad man förvänta sig av äldreomsorgen
- Vad gäller planens detaljeringsgrad finns det inte någon minsta gemensam nämnare utan en stor bredd i synpunkter
- Svårigheter i att ställa för detaljerade krav och följa upp områdena personcentrering och individanpassning - stort behov av att kunna vara flexibla utifrån varje individs behov och förmågor
- Vikten av mätbarhet och uppföljning av planen, och att de utfall och effekter som följs upp handlar om resultat för äldre personer och dessa anhöriga.

Mer generella synpunkter:

- Finns ett stort behov av kompetenshöjning, akut och långsiktig kompetensförsörjning samt statushöjning av professionen.
- Planen bör bidra till bättre samordning mellan och inom kommun och region.

På ett sätt skulle det vara skönt att få det detaljstyrt [i planen], men å andra sidan är det bra att kunna påverka själv."

Deltagare workshop 3

"Vältäckande områden kring vad man vill åstadkomma i äldreomsorgen och komma till rätta med de brister som finns."

Deltagare workshop 3

Sammanfattande reflektion

I analysen framkom följande generella delar:

En sammantagen analys från hela den samskapande processen visar att deltagare på workshops från olika delar av systemet – anhöriga, medarbetare och chefer från kommun och region samt myndighetsrepresentanter – i stor utsträckning har validerat och uttryckt sig positivt kring det preliminära förslaget som utredningen tagit fram om en plan för vård och omsorg.

Många deltagare har uttryckt att planen har potential att leda till mer personcentrerade arbetssätt eftersom den sätter fingret på värdeskapandet för den äldre och dess anhöriga, och uttrycker att det också måste vara planens slutgiltiga syfte.

Vi såg inte några avgörande skillnader mellan slutsatser från workshops i Örebro, Värmland och Kronoberg. Däremot var det skillnader i vilken detaljeringsgrad man önskade i planen beroende på hur nära verksamheten man befann sig.

Flera deltagare var positiva till att få delta i utredningens arbete i ett tidigt skede då det fortfarande är möjligt att påverka förslagen.

Det fanns även ett par områden som deltagarna ansåg behöver förtydligas i planen:

- Kopplingen till god och nära vård
- Organisering, roller och ansvar – Vem äger dokumentet? Tydliggöra roller
- Anhöriges roll - Behöver stärkas och även tydliggöras juridiskt. De anhöriga är så centrala för den äldres personens omsorg, och det är viktigt att de kan förstå planen.
- Existentiella behov - tydliggöra vikten av detta
- Medicinsk kompetens – saknar fokus på detta för äldre
- Psykisk hälsa och missbruk – Behöver uppmärksammas för äldre
- Digitala verktyg - Användning av dessa i det förebyggande arbetet
- De insatser och den roll som civilsamhället kan spela

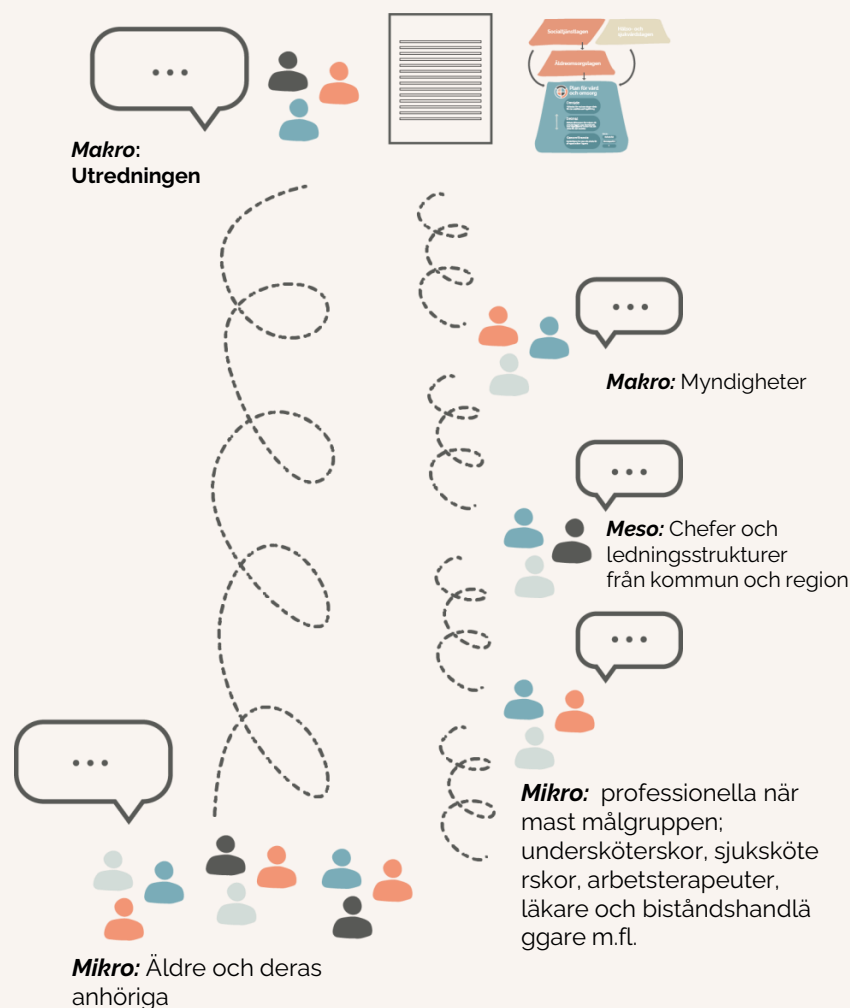
Många deltagare har angett att det är utveckling av förutsättningarna för äldreomsorgen som är centralt för att planen ska kunna realiseras, till exempel kompetensförsörjning och kompetenshöjning.

Ett möjligt nästa steg* - Ett fortsatt personcentrerat arbetssätt

Värde-
områden

Delmål

Genomförande

Test av plan för vård och omsorg

Planen behöver testas ytterligare för att förstå hur den bör genomföras och följas upp.

Aktörer att delta i ett test: Äldre, anhöriga, vård- och omsorgspersonal, enhetschefer, ansvariga för uppföljning.

Steg 1: Skapa ett scenario med prototypen

Med alla aktörer i en kedja prova hur ett eller flera genomförande görs i ett rollspel i workshopformat i en äldreomsorgsmiljö.

Steg 2: Analys av systemet kring den äldre från flera perspektiv

Analys med alla aktörer i kedjan hur denna prototyp faktiskt används i verksamheten och hur den uppfyller områden och delmål genom ett genomförande. Leta efter både hinder och möjligheter.

Steg 3: Fördjupa kunskapen om möjliggörare och hinder för att uppnå målen

Justera prototypen enligt analys av vad som möjliggör att komma närmare målen och vad som hindrar. Fortsatt analys med fokus på att förstå rotorsaker till hinder.

* Utredningen har ej uppdraget att ta fram en plan för vård och omsorg i sin helhet. En myndighet kommer eventuellt få det uppdraget i ett nästa steg.

LÄRDOMAR OCH REFLEKTIONER

- Utredningens aktiva deltagande i hela processen innebar att de själva fick höra berättelser och erfarenheter från både äldre, anhöriga och medarbetare.
- För utredningen var det viktigt att både kunna lyssna in och reflektera tillsammans med deltagarna för att förstå konsekvenserna av sina förslag.
- Det faktum att "hela systemet" fanns i samma rum påskyndade en annars långsam process.
- Prototypen och den sammanfattande analysen var central för att skapa lärande mellan olika grupper.

REFLEKTIONER FRÅN UTREDNINGEN

“ *Det bekräftar det vi läst men det har fått ett annat perspektiv och kunskaperna har fått en annan ytterligare dimension*

“ *Det har gett energi och liv till arbetet*

“ *Att jobba med er gör att jag kommer vidare i mina tankar*

“ *Det finns ett verkligt värde i att jobba utifrån och in*

“ *Arbetet hjälper oss att paketera och skriva fram det så att det blir relevant och begripligt för aktörerna*

Intresserad?

Kontakta oss gärna.

Kajsa Westling: kajsa.westling@experiolab.se

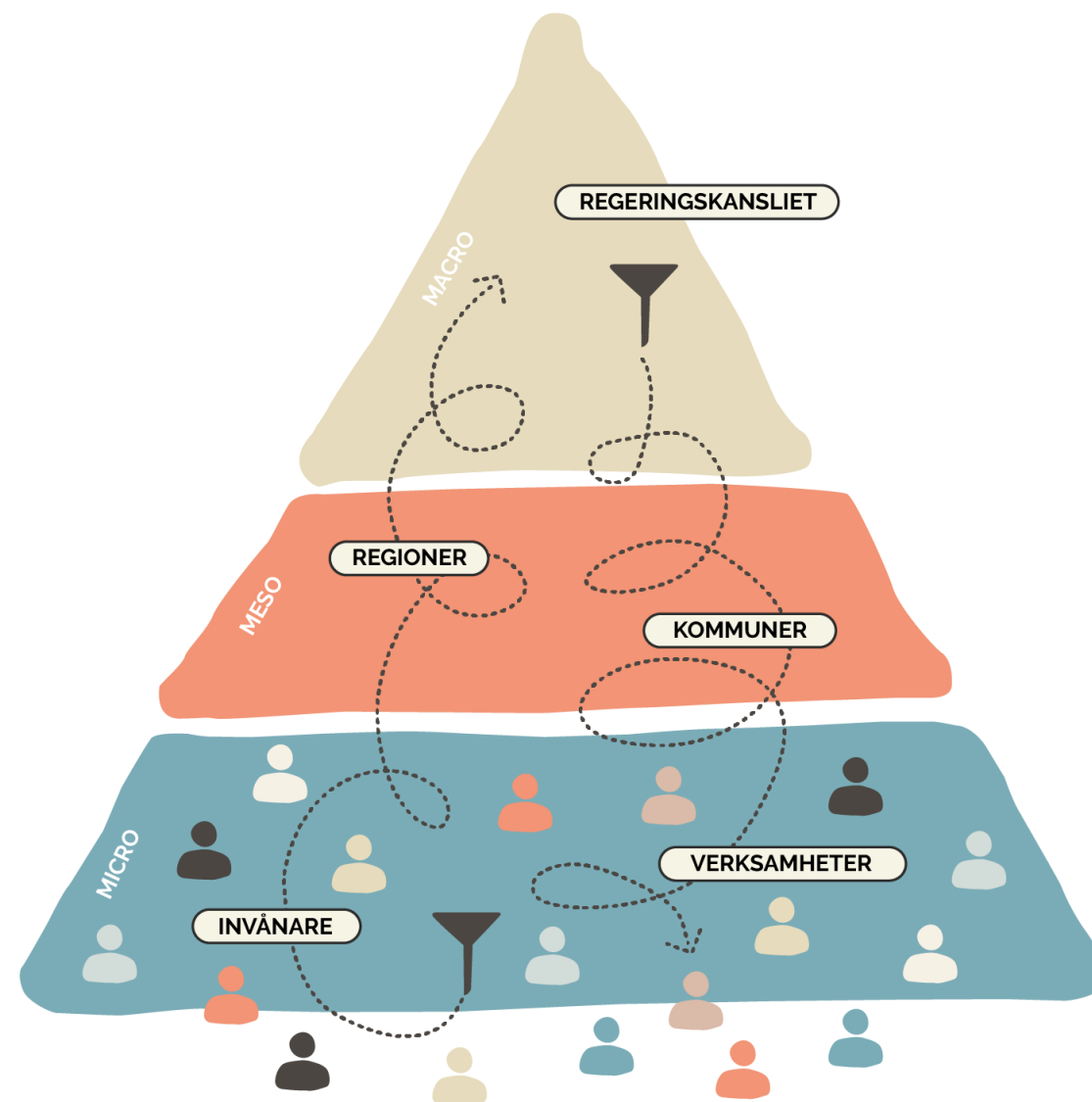
Kalle Pettersson: kalle.pettersson@experiolab.se

CENTRUM FÖR TJÄNSTEFORSKNING
CTF | SERVICE RESEARCH CENTER

Samhällsnytta

KARLSTADS UNIVERSITET SAMHÄLLSNYTTA AB

* Detta är ett arbetsnamn, kommer ändras i slutversion